

Het gebruik van digitale hoortoestellen bij mensen met dementie

Een folder voor slechthorenden met dementie en hun mantelzorgers.

Deze folder is bedoeld om praktische informatie en tips te geven.

Door **aandacht te besteden aan gehoorverlies**, kunnen communicatieve vaardigheden, zoals het begrijpen van taal en het voeren van gesprekken, langer behouden blijven. Met het dragen van een hoortoestel kan gesproken informatie beter ontvangen worden en verwerkt.

Landelijke werkgroep
Logopedie & Dementie

Inhoud

Pagina 4	De werking en onderhoud van een hoortoestel
Pagina 5	Schema van een hoortoestel
Pagina 6-7	De aanschaf en het gebruik van een hoortoestel
Pagina 8-9	De ringleiding
Pagina 10-11	Prettige communicatie

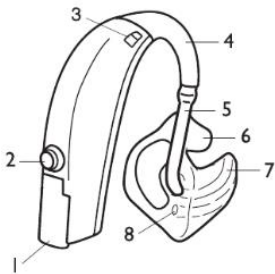
Als er problemen zijn met het hoortoestel:

Pagina 12	Als het hoortoestel piept, wanneer hij in het oor zit
Pagina 13	De slechthorende hoort iets anders dan wij horen
Pagina 14	Het hoortoestel versterkt niet
Pagina 15	Het hoortoestel versterkt onvoldoende
Pagina 16	Het hoortoestel is nat geworden
Pagina 17	De slechthorende haalt het hoortoestel uit het oor
Pagina 18	Het hoortoestel is zoek of is kwijtgeraakt

De werking en onderhoud van een hoortoestel

- Een hoortoestel kan meerdere standen hebben.
M = microfoon; bij aanzetten staat het hoortoestel op M.
T = telefoon / ringleiding, waarbij geluid uit de omgeving niet wordt versterkt.
Vraag de audicien of de T-stand geactiveerd is.
- Het hoortoestel rechts kan worden herkend aan een **rood** stipje, links is het stipje **blauw**.
- **Aanzetten**: batterijlade sluiten, tot je “klik” hoort.
Uitzetten: batterijlade openen.
- Niet alle hoortoestellen hebben een volumeknopje.
- **Batterij vervangen**:
Het stickertje verwijderen, met + naar boven (=platte kant) in de lade van het hoortoestel leggen.
- **Schoonmaken**:
Je kunt het oorstukje schoonmaken met een vochtig doekje.
Het geluids- en ventilatiekanaal kun je met een **reinigingspennetje** schoonmaken.
- Een hoortoestel met **eartip**: het slangetje van het hoortoestel kun je loshalen door het linksom te draaien; het slangetje kun je reinigen met schoonmaakspruit; de eartip kun je reinigen met een vochtig doekje.

- Je kunt het slangetje (laten) vervangen zodra het niet meer soepel is. Knip het nieuwe slangetje 1 mm. langer i.v.m. krimpen na verloop van tijd.
De **logopedist of audicien** kan hierbij helpen, wanneer dit zelf niet lukt.
- De eartip moet ook regelmatig vervangen worden. (bijvoorbeeld door de audicien)

- 1=batterijlade (aan/uit)
- 2=programma-toets
- 3=microfoon
- 4=toonbochtje
- 5=slangetje
- 6=oorstukje
- 7=geluidskanaal
- 8=ventilatiekanaal

hoortoestel met eartip,
in plaats van een oorstukje

De aanschaf en het gebruik van een hoortoestel

Praktische tips

- Kies bij een eerste hoortoestel voor één met een **eenvoudige bediening**.
- Kies bij vervanging van een hoortoestel voor een zelfde **vertrouwde bedieningsvorm**.
- Om de aanpassing en het dragen van een hoortoestel succesvol te laten verlopen, is het van belang dit te begeleiden.
Het is raadzaam om de slechthorende met dementie langzaam te laten wennen aan het hoortoestel. Dit kan door het hoortoestel eerst alleen te gebruiken in communicatieve situaties, als er echt iets te luisteren en te verstaan is. De logopedist kan helpen bij de **begeleiding**, gedurende de periode dat er aan het hoortoestel gewend moet worden.
- Als de slechthorende met dementie ander gedrag laat zien, bijvoorbeeld schrikken bij harde geluiden of agressief zijn; en als u vermoedt dat er een relatie is met het hoortoestel, vraag dan of de audicien het hoortoestel minder luid kan instellen.
- De slechthorende met dementie kan vaak zelf niet aangeven of het hoortoestel goed werkt.

Controleer, voordat je het in het oor doet, of het hoortoestel het doet, en of het slangetje nog soepel is (door het hoortoestel in gesloten handen te houden, kunt u controleren of hij het doet: het hoortoestel zal dan gaan na enkele seconden gaan piepen).

- Het is belangrijk dat het oorstukje goed in de gehoorgang en in de oorschelp wordt geplaatst, om drukplekken te voorkomen.
- Help het hoortoestel schoon te maken en help met de bediening.
- Door het gebruik van hoortoestellen is er meer kans op het ontstaan van **oorsmeer**. Laat daarom met regelmaat de gehoorgangen controleren. Dat kan iemand niet zelf. De huisarts, doktersassistente of de praktijkondersteuner van de huisarts kan dit bekijken en indien nodig het **oorsmeer verwijderen**. In het verpleeghuis kan de verpleegkundige of specialist ouderengeneeskunde dit bekijken en verwijderen.
- Bij telefoneren met een vaste telefoon, houd je de hoorn iets boven het oor, tegen het hoortoestel, dat op T staat.
- Ook mét hoortoestel kan verstaan van spraak moeizaam blijven.
- Heb je problemen met het hoortoestel, neem dan contact op met de audicien of logopedist.

De ringleiding

Openbare gebouwen in Nederland treffen steeds vaker voorzieningen voor slechthorenden, zoals bijvoorbeeld ringleidingen.

Een ringleiding is een hulpmiddel dat er voor zorgt dat je als slechthorende, bij luisteren in het theater, in de kerk of bij een muziekoptreden, minder last hebt van geluid uit de omgeving, zoals kuchende mensen, geritsel van snoeppapiertjes en galmgeluiden. De ringleiding is een grote lus, die op de plafondplaten ligt, en is aangesloten op de versterker van de microfoon.

Wanneer je het hoortoestel op de T-stand (of M/T) zet, kun je geluid uit de microfoon rechtstreeks in het hoortoestel ontvangen. De audicien kan vertellen of de T-stand van het hoortoestel is geactiveerd.

Meerdere slechthorenden kunnen tegelijkertijd van dezelfde ringleiding gebruik maken.

Bij instelling op de T-stand betekent dit wel dat de spraak van degene die naast je zit, niet meer versterkt wordt.

Op de M/T stand wordt zowel het geluid dat via de microfoon komt, als dat van degene naast je, versterkt.

Denk er aan om bij vertrek uit de ruimte met een ringleiding, het hoortoestel weer op de M-stand te zetten.

De ringleiding werkt overal binnen (en vlak buiten) de lus van de ringleiding, maar niet juist onder de plaats waar de lus ligt, en daar waar metaal verwerkt is in het plafond.

Mocht je vragen hebben over de ringleiding, dan kun je bij de audicien of de logopedist terecht.

Prettige communicatie

Tips voor communicatie met de slechthorende met dementie

- Voer een **gesprek** in een **rustige en lichte omgeving**, waar geen afleidende bewegingen of storende geluiden zijn. Probeer zó te gaan zitten, dat op jouw gezicht het licht valt.
- Maak contact voordat je begint te praten; dan kan de slechthorende de aandacht op jou richten.
- Zorg dat je **gezicht**, en met name je mond **goed zichtbaar** is, dan kan de slechthorende zien dat je praat, en mogelijk gebruik maken van spraakafzien (liplezen).
- Houd **oogcontact** gedurende het gesprek. Dan kun jij aan zijn gezicht zien of de slechthorende met dementie nog zijn **aandacht** bij jou heeft en of hij **begrijpt** wat jij zegt.
- Begin het gesprek met te zeggen **waarover** je wilt praten, dan is het **gesprek makkelijker te volgen**.
- Ga op gelijke hoogte bij hem zitten, en **neem de tijd** voor het gesprek. Doe ondertussen geen andere dingen.
- Praat rustig en om de beurt, niet luider dan normaal. **Luider spreken kan door de slechthorende met dementie als boos geïnterpreteerd worden** .

- Mensen met dementie kunnen onbekenden beter verstaan wanneer zij **Nederlands spreken**, in plaats van dialect.
- Ondersteun de gesproken taal met passende **mimiek** en eventueel **gebaren**. Schrijf belangrijke dingen even op.
- Gebruik zoveel mogelijk eenvoudige taal en veelgebruikte woorden en spreek in **korte zinnen**.
Bijvoorbeeld: zeg liever stoel dan fauteuil.
- Bij verkeerd verstaan: **herhaal** wat je hebt gezegd, eventueel met andere woorden.
- Heb je problemen met communiceren met behulp van het hoortoestel, neem dan contact op met **een logopedist**.
- Doe de hoortoestellen uit je oren wanneer je naar bed gaat.

Als er problemen zijn met het hoortoestel

Als het hoortoestel piept / fluit, wanneer het in het oor zit.

Ga na wat de oorzaak kan zijn. Controleer:

- of het slangetje of oorstukje verstopt is;
- of er teveel **oorsmeer** of een **prop** in de gehoorgang zit; dat kan iemand niet zelf. Vraag een arts om dit te controleren.
- of het **slangetje** (pagina 5, nr 5) hard of kapot is, of losgaat van het oorstukje of het toonbochtje (pagina 5, nr 4);
- of het toonbochtje kapot is;
- of er **haren** in de gehoorgang zitten die tegen de geluidsopening van het oorstukje of de eartip komen;
- of het **oorstukje** goed in de gehoorgang en oorschelp is geplaatst;
- of het **oorstukje** nog wel passend is; door groei van de oorschelp moet het oorstukje **na een aantal jaren opnieuw aangemeten** worden. Er wordt dan een nieuwe afdruk van het oor gemaakt, en van die vorm wordt een nieuw oorstukje gemaakt.

De slechthorende hoort iets anders dan wij horen.

Ga na wat de oorzaak kan zijn. Controleer:

- of het hoortoestel op de goede stand staat. Als het hoortoestel op de T-stand staat kunnen geluiden van een magnetisch veld worden opvangen, bijvoorbeeld muziek uit een andere ruimte waar een ringleiding aan staat;
- of het toestel op de M-stand staat: sluit hem in beide handen: het hoortoestel zal gaan fluiten / piepen (dit kan enkele seconden duren); het hoortoestel staat dan op M;
- of het hoortoestel op T staat: houd hem op een horloge met een kwarts uurwerk: hoor je het tikken versterkt, dan staat hij op T;
- bij digitale hoortoestellen kun je niet zien op welke stand het hoortoestel staat: wanneer je de batterijlade opent en weer sluit staat het toestel weer op de stand van het basisprogramma en dat is meestal de M-stand.

Het hoortoestel versterkt spraakgeluiden niet.

Ga na wat de oorzaak kan zijn. Controleer:

- of het oorstukje verstopt zit met oorsmeer;
- of de batterij goed is (juiste maat batterij)
of de batterij nog voldoende energie heeft, dit kun je meten met een eenvoudige batterijtester
of de batterij goed in de lade zit (+ naar boven);
- of het contact met de batterij schoon is;
- of het hoortoestel op de M-stand staat; sluit hem in beide handen: het hoortoestel zal gaan fluiten / piepen (dit kan enkele seconden duren): het hoortoestel staat dan op M;
- of de batterijlade goed gesloten is.
lade open = uit
lade gesloten = aan

Het hoortoestel versterkt onvoldoende.

Ga na wat de oorzaak kan zijn. Controleer:

- of de aan/uit-schakelaar schoon is (batterijlade);
- of de batterij nog voldoende energie heeft (bij de audicien kun je een eenvoudige batterij-tester aanschaffen, waarmee je altijd kunt zien of er nog voldoende energie in de batterij zit);
- of het contactpunt met de batterij schoon is;
- of het slangetje nog zacht is;
- of er oorsmeer in het oorstukje zit;
- of er oorsmeer of een afsluitende prop in het oor zit;
- of de gehoorfunctie achteruit is gegaan (je kunt bij de logopedist of de audicien vragen om opnieuw een gehoortest te laten doen).

Het hoortoestel is nat geworden.

Bijvoorbeeld onder de douche, in het (zwem-)bad, in de wasmachine of in het gebittenbakje:

- haal het slangetje los van het toonbochtje;
- laat evt. water uit het toonbochtje lopen;
- droog het toestel aan de buitenkant af;
- zet de batterijlade open;
- laat het toestel rustig drogen, niet in de zon, niet in de magnetron, niet op de centrale verwarming.

De slechthorende haalt het hoortoestel uit het oor.

Ga na wat de oorzaak kan zijn. Controleer:

- of er een rood plekje (drukplekje) in de oorschelp en/of in de gehoorgang zit;
- of het oorstukje nog goed passend is;
- of het hoortoestel het doet;
- of er teveel hinderlijk omgevingslawaaï is, of dat het hoortoestel te luid staat ingesteld;
- het kan zijn dat het hoortoestel als onplezierig ervaren wordt of dat de slechthorende niet begrijpt waarom er iets in zijn oor zit. Er zijn mogelijkheden om het hoortoestel met een lusje of koordje aan de kleding vast te maken, zodat het hoortoestel niet kan vallen en niet zoek kan raken. Je kunt bij de audicien vragen naar een ander hulpmiddel voor gehoorversterking.

Het hoortoestel raakt zoek of is kwijtgeraakt

- Je kunt een hoortoestelkoordje bij de audicien aanschaffen.
- Je kunt een draadje om het slangetje van het hoortoestel doen en dat met een wasknijpertje vastzetten aan de kleding.
- Je kunt een brillenkoordje gebruiken; aan de ene kant aan het slangetje vastzetten en aan de andere kant aan de kleding of aan een sierkettinkje bevestigen.
- Je kunt bij de audicien een verzekering afsluiten tegen verlies van het hoortoestel.
- Vaak is het zo dat wilsonbekwame mensen niet in staat kunnen worden geacht om op hun bezittingen te kunnen letten. Bij zoekraken kan soms een beroep worden gedaan op de verzekering van de instelling waar de slechthorende verblijft.
- Om een zoekgeraakt hoortoestel weer terug te kunnen bezorgen bij de eigenaar is het goed om het nummer van het toestel, dat meestal binnen de batterijlade staat, genoteerd te hebben. Meestal heeft de audicien het nummer ook geregistreerd.

Literatuurlijst

Afbeelding verkregen van: www.doof.nl ; www.oticon.nl

Deze folder is tot stand gekomen met medewerking van de leden van de subwerkgroep Gehoor van de Landelijke Werkgroep Logopedie & Dementie. November 2017.

Landelijke werkgroep

Logopedie & Dementie

